

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

TISKOVÁ ZPRÁVA

Strana 1 z 4

Příběhy méně známých modelů z historie 125 let ŠKODA AUTO: Laurin & Klement E „Černá Hora“

- › **Nová série: Ohlédnutí za méně známými vozy se zajímavým příběhem**
- › **Kompaktní užitkové vozy Laurin & Klement E „Černá Hora“ z let 1908 – 1909 vynikaly skvělým využitím obestavěného prostoru a mimořádnou obratností na horských silnicích**

Mladá Boleslav, 6. dubna 2020 – Na specifické nároky poštovní správy hornatého knížectví Černá Hora reagovala značka Laurin & Klement sérií poštovních autobusů, dodávkových automobilů a valníku typu E, provozovaných od roku 1908 v pravidelném linkovém provozu. Při celkové délce pouhých 3690 mm a šířce 1600 mm přepravily až 12 osob, respektive 4,8 m³ nákladu o hmotnosti 900 kg. Přívěs uvezl dalších 1500 kg.

K základům úspěšného rozvoje mladoboleslavské automobilky L&K/ŠKODA tradičně patří schopnost nabídnout zákazníkům řešení doslova „na klíč“, vycházející vstříc specifickým potřebám jednotlivých trhů. Příkladem jsou užitková vozidla vyvinutá, vyrobená a následně provozovaná společností Laurin & Klement v Černé Hoře. Toto jihoevropské knížectví poptávalo v roce 1907 provozovatele poštovní automobilové dopravy, kterému by na celém státním území garantovalo výhradní postavení po dobu následujících 15 let. Vítězem se stala česká společnost Laurin & Klement. Od svého vzniku v roce 1895 prošla razantním rozvojem, v uvedeném roce 1907 již šlo o největší automobilku tehdejšího Rakouska-Uherska, která 70 % svého obrátu realizovala na zahraničních trzích. K hlavním rivalům značky L&K v daném regionu přitom patřily italské automobilky.

Předmětem smlouvy s černohorským ministerstvem vnitra, podepsané v červenci 1908, bylo zajištění dopravy poštovních zásilek a cestujících na autobusových linkách Cetinje – Kotor, Cetinje – Podgorica, Podgorica – Nikšić a Podgorica – Plavnica. Václav Klement, generální ředitel společnosti L&K, přímo na místě zjistil, že úzké silnice s bezpočtem zatáček často malého poloměru a hornatý charakter terénu s výraznými stoupáními i klesáními vyžadují vozidla speciální konstrukce.

Základem se stal osobní a lehký užitkový typ L&K E, vyráběný od roku 1906. Progresivně řešený motor se dvěma bloky po dvou válcích v řadě dával z objemu 4652 cm³ výkon 35 k (25,7 kW). Typ E používal vyspělou „T“-hlavu válců s rozvodem SV, přičemž sací ventily se kvůli účinnějšímu vyplachování válců nacházely na opačné straně bloku motoru než výfukové, byly tedy potřeba dva vačkové hřídel místo obvyklého jediného. K moderním prvkům patřilo účinné oběžné tlakové mazání motoru místo ztrátového nebo rozměrný chladič s ventilátorem a oběhovým čerpadlem.

Na vývoji vozidel pro Černou Horu se v mladoboleslavské automobilce významně podílel teprve pětadvacetiletý konstruktér František Kec, nadaný mimořádnou tvůrčí invencí. Výkresová dokumentace z léta 1908 prozrazuje řadu nekonvenčních řešení. Například zúžení přední části rámu podvozku typu E na pouhých 700 mm při rozchodu kol 1300 mm umožnilo výrazně zvětšit rejď předních kol a projíždět ostré a úzké zatáčky napoprvé, bez zastavování a couvání. Velkou roli sehrál také mimořádně krátký rozvor 2210 mm i převisy: vpředu 450mm, vzadu 1030 mm. Při podélném uspořádání motoru, kuželové spojky s koženým obložení a čtyřstupňové přímo řazené převodovky se rozvodovka ocitla až 830 mm za zadními koly s dvoumontáží. Poháněla je dvojice řetězů, které zároveň ztlumily nežádoucí rázy. Dřevěná kola byla osazena plnými gumovými obručkami, takže odpadly problémy s tehdy velmi častými defekty pneumatik.

Při konvenční dispozici vozu by jeho celková délka pouhých 3690 mm neúměrně omezila prostor pro posádku a náklad. Problém vyřešilo umístění kryté kabiny nad motorem, nikoli až za ním. Laurin & Klement E „Černá Hora“, jak model označuje dobová dokumentace, se tak stal předchůdcem současných bezkapotových užitkových vozidel,

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

TISKOVÁ ZPRÁVA

Strana 2 z 4

„trambusů“. Řidič se spolujezdcem seděli 1680 mm nad zemí. Celková výška vozu sice činila 2820 mm, ale na trasách linek se nenacházely nízké tunely a typická rychlost 20-30 km/h stabilitu příliš neohrožovala.

Od června do listopadu 1908 bylo v mladoboleslavské továrně Laurin & Klement pro tuto zahraniční zakázku vyrobeno šest „omnibusů“, jak se tehdy říkalo autobusům, dále dva skříňové dodávkové automobily a jeden valník typu E s přízviskem „Černá Hora“. Autobus měl kapacitu pět cestujících, kteří seděli v uzavřené kabině se dvěma dveřmi a čtyřmi spouštěcími okny, oddělené od prostoru pro řidiče a případného spolujezdce. V zadní části vozu se nacházela uzamčená skříň o objemu 1,3 m³, určená k přepravě poštovních zásilek. Existovala i tzv. letní karoserie autobusu, sice se střechou, ale bez prosklených bočnic a poštovní skříně. Ve větší kabině se nacházely dvě podélné lavice pro 5+5 sedících pasažérů, celková kapacita jen 3690 mm dlouhého vozidla tedy vzrostla na 12 osob! Dodávkové automobily měly kapacitu skříně 4,8 m³, pro náklad o hmotnosti až 900 kg. Pro případ zvýšené přepravní kapacity byla vypracována souprava s dvounápravovým přívěsem o užitečné hmotnosti 1500 kg. Přívěs krytý plachtou měl svého brzdáře, obsluhujícího pomocí vodorovného otočného kola mechanické brzdy působící na zadní kola. Třecí segmenty brzd byly z bukového dřeva.

Po úspěšných provozních zkouškách, provedených v Černé Hoře v lednu 1909, byl během jarních měsíců téhož roku zahájen provoz na všech čtyřech objednaných linkách. Poslední kus z této „poštovní série“, valník, byl z Mladé Boleslavi do Cetinje dodán v létě 1909, značce zde tato zakázka vydobyla znamenité renomé. Speciály Laurin & Klement E „Černá Hora“ prokázaly vysokou spolehlivost a užitečnou hodnotu, což kníže (od roku 1910 král) Černohorců, Nikola I., ocenil stříbrnými medailemi pro několik řidičů těchto vozidel. Civilní provoz však zanedlouho ochromila První balkánská válka (1912 – 1913), během níž vozidla L&K úspěšně používala černohorská armáda a Červený kříž. Po skončení bojů se uplatnila na obnovených poštovních linkách, jejich úspěšnou kariéru však přerušila první světová válka, konkrétně útok Rakouska-Uherska na Černou Horu v lednu 1916. Podle dostupných informací se zřejmě nedochoval ani jeden „omnibus“, furgon či valník Laurin & Klement E „Černá Hora“.

125 let ŠKODA AUTO: Příběhy méně známých modelů

V sérii sedmi tiskových zpráv již vyšlo:

1. díl: [Tříkolky Laurin & Klement LW \(1905 – 1911\)](#)
2. díl: Laurin & Klement E „Černá Hora“ (1908 – 1909)

Dále připravujeme:

3. díl: ŠKODA Sagitta (1936 – 1938)
4. díl: ŠKODA typ 998 „Agromobil“ (1962)
5. díl: ŠKODA typ 990 „Hajaja“ (1963)
6. díl: ŠKODA BUGGY typ 736 (1974 – 1976)
7. díl: ŠKODA FELICIA Fun (1996 – 2000)

Pro další informace, prosím, kontaktujte:

Vítězslav Kodym

Komunikace Classic

T +420 326 811 784

vitezslav.kodym@skoda-auto.cz

[/skodacz](#) [/skoda.cz](#) [/skodacr](#) [/SKODACeska republika](#)

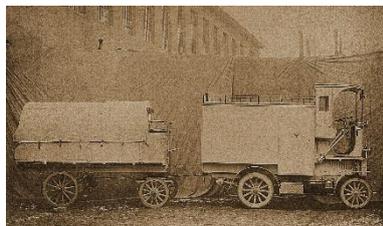

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

TISKOVÁ ZPRÁVA

Strana 3 z 4

Fotografie k tématu:

125 let ŠKODA AUTO: Příběh méně známých modelů – Laurin & Klement E „Černá Hora“

Dodávkové provedení odvezlo až 4,8 m³ / 900 kg zásilek. Dvounápravový přívěs L&K se vpředu sedícím brzdařem zvýšil přepravní kapacitu soupravy o 1500 kg.

[Download](#)

Zdroj: ŠKODA AUTO

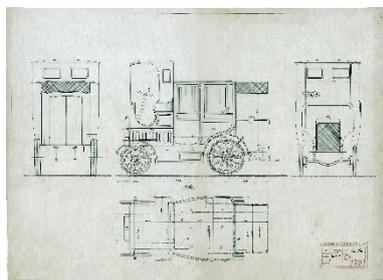

125 let ŠKODA AUTO: Příběh méně známých modelů – Laurin & Klement E „Černá Hora“

Pět autobusů a dva dodávkové vozy L&K E „Černá Hora“ v serpentíně nad Bokou Kotorskou. Laurin & Klement provozoval pravidelné linky Cetinje – Kotor, Cetinje – Podgorica, Podgorica – Nikšić a Podgorica – Plavnica.

[Download](#)

Zdroj: ŠKODA AUTO

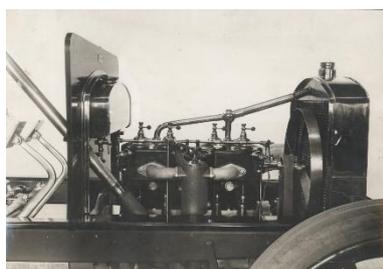

125 let ŠKODA AUTO: Příběh méně známých modelů – Laurin & Klement E „Černá Hora“

Mimořádně kompaktní rozměry (délka 3690 mm, šířka 1600 mm) zaručily vozům L&K skvělou ovladatelnost na úzkých horských silnicích se zatáčkami malého poloměru

[Download](#)

Zdroj: ŠKODA AUTO

125 let ŠKODA AUTO: Příběh méně známých modelů – Laurin & Klement E „Černá Hora“

Progresivní čtyřválec L&K E s tlakovým mazáním a čerpadlem chlazení měl objem 4562 cm³ a podle provedení výkon až 35 k (26 kW). Na snímku verze pro osobní vůz E.

[Download](#)

Zdroj: ŠKODA AUTO

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

TISKOVÁ ZPRÁVA

Strana 4 z 4

ŠKODA AUTO

- › letos slaví 125. výročí od svého založení v roce 1895, v období počátků individuální mobility, a je tak jednou z nejstarších dosud aktivních automobilek na světě,
- › v současnosti nabízí zákazníkům 9 modelových řad osobních automobilů: CITIGO, FABIA, RAPID, SCALA, OCTAVIA, SUPERB, KAMIQ, KAROQ a KODIAQ,
- › v roce 2019 dodala zákazníkům celosvětově 1,24 milionu vozů,
- › od roku 1991 patří do koncernu Volkswagen, jednoho z globálně nejúspěšnějších automobilových výrobců. ŠKODA AUTO v koncernovém svazku samostatně vyrábí a vyvíjí vedle vozů také komponenty jako motory a převodovky,
- › provozuje tři výrobní závody v České republice; vyrábí v Číně, Rusku, na Slovensku a v Indii, většinou prostřednictvím koncernových partnerství, dále také na Ukrajině a v Kazachstánu ve spolupráci s lokálními partnery,
- › zaměstnává celosvětově zhruba 42 000 pracovníků a je aktivní na více než 100 trzích,
- › v rámci Strategie 2025 prochází transformací od výrobce automobilů k „Simply Clever společnosti nabízející nejlepší řešení mobility“.